

Elhunyt Czóbel Béla

Kilencvenharmadik életében elhunyt Czóbel Béla Kossuth-díjas, kiváló és érdemes művész, a Magyar Népköztársaság Zászlórendjének kitüntetettje, akinek friss színvilágú képeiben a közelmúltban is gyönyörködhetünk a szegedi látogatók. Az idős mester a magyar Európai Iskola Kiválósága, a Fauves-generáció nagy tekintélyű tagja volt, elsőrangú kolorista.

Emlékezés Nyíregyházán

Pénteken Nyíregyházán, a Besenyey György Tanárképző Főiskolán folytatódott „A Rákóczi-szabadságharc vitás kérdése” címmel rendezett tudományos emlékülés.

Dr. Köpeczi Béla akadémikus, a Magyar Tudományos Akadémia főtitkárhelyettese elnöki megnyitóját követően R. Várkonyi Ágnes, az MTA történettudományi intézetének osztályvezetője referátumában a Rákóczi-szabadságharc történelmi szerepével és a szatmári béke tudományos értékelésével foglalkozott.

Segíteni a kommunális fejlesztéseket

Pénteken tanácskozott a Helyipari és Városgazdasági Dolgozók Szakszervezetének Központi Vezetősége, hogy megtárgyalja a termelést segítő éves munkaprogramját, valamint az ágazatok V. öt éves tervének a tanácsi vállalatokra vonatkozó főbb célkitűzéseit.

A csaknem 40 szakmában foglalkoztatott, összesen mintegy 280 ezer dolgozó érdekképviseletét ellátó szakszervezet előtt most az a feladat áll, hogy 640 alapszervezetében a maga sajátos eszközeivel hatékonyan segítse elő egybe a tervezett kommunális fejlesztéseket, a lakóépületek fenntartásának karbantartását, és az ártermelő tanácsi vállalatok munkájának eredményességét. Egyébként a lakóépületek fenntartására és karbantartására a megélőztető tervidőszakban felhasznál 16,5 milliárd forinttal szemben az V. öt éves tervre 30 milliárd forintot irányoztak elő, a lakosság hálózati vízellátottsága öt év alatt 64-ről 75 százalékra nő (MTI)

SZÉP ÖREGKOR

Érdekes adatok olvashatók a Magyar Statisztikai Zsebkönyv legutóbbi kötetében. A számok is bizonyítják azt az egyébként mindenki számára öröndetes tényt, hogy egyre több idős ember él közöttünk. Amíg pl. 1900-ban hazánk lakosságának csak 7,5 százaléka volt 60 év feletti, 1970-ben 17 százaléka és a statisztikai előrejelzések szerint 1990-ra ez a szám már 20 százalék lesz. Más oldalról ugyanezt támasztják alá azok az adatok, amelyek a születéskor várható átlagos élettartamra vonatkoznak: amíg az 1920-as években született férfiak várható élettartama 41,0 év, a nők 43,1 év volt, addig 1972-ben 66,9 év, ill. 72,6 év!

A születéskor várható élettartam mellett érdekes az az adat is, amely az egyes életkorokban még várható életteveket jelzi: egy 1972-ben élt 70 éves férfire 9,5 év, nőre 11,3 év várt még! És végül még egy adatpár, amely a meghaltak átlagos életkorára vonatkozik: az 1949-ben elhunyt férfiak átlagos életkora 47,56 év, a nők 52,02 év volt; 1973-ban a férfiaké 63,59 év, a nők 68,9 év. Ezek a számok egyértelműen bizonyítják, hogy az emberek élete egyre inkább meghosszabbodik, mind több ember élvezheti a békés öregkor örömeit!

Nem lehet tehát csodálkozni azon, hogy az orvostudományban új hajtása sarjadt ki, amely az öregek gyógyításával foglalkozik, a geriatría, az öregkor biológiai problémáinak a tanulmányozására pedig a gerontológia. Ezek az új tudományágak megállapították, hogy az öregség nem betegség, hanem az élet egyik szakasza. Ebből következik, hogy az idős emberek betegséget éppúgy lehet, sőt kell kezelni, mint a fiatalokat. A zavartalan, szép öregséget elősegíti az idős emberek egészségének a vé-

delme, az időszakos orvosi ellenőrzés, a károsító tényezők kiküszöbölése, a megfelelő testi és szellemi erőnlétet fenntartó és fokozó tevékenységek rendszeres végzése, az esetleg fellépő betegségek korai felismerése és kellő időben megkezdett kezelése.

szalékában két betegség és csak a fennmaradó kisebb százalékban fordul elő három, vagy négy betegség. Közismert viszont, hogy a 70 év feletti embernek egyidejűleg három, négy vagy még több különböző betegsége lehet.

Amikor öregekről, öregségről beszélünk, felmerül a kérdés, mikor kezdődik az „öregkor”? Az ókorban az átlagéletkor 20 év volt, és a 30 évesek már a vének társaságába is bekerültek, napjainkban pedig nem egy 80-90 éves zenit ismerünk. Jólki Mór még 79 éves korában, Bernard Shaw 93 éves korában is alkotott, Filatov 80 éves korában szemműtétet végzett, s hosszan lehetne még sorolni a példákat.

Az Egészségügyi Világszervezet ma úgy csoportosítja az embereket, hogy a 45-59 évesek a középkorúak, a 60-74 évesek a korosodók, a 75-89 évesek az idősek és a 90 év feletti az öregek. Persze erre nem lehet abszolút értéket meghatározni, mert igen nagy az egyéni különbség. Mindennapos tapasztalat, hogy vannak koravén fiatalok és örökifjú öregek.

Az orvostudomány számára az öregekkel kapcsolatban már az is sikerként könyvelhető el, ha a betegek nem magatehetetlenek, ha nem ágybanfekvők, ha otthoni ellátásukat képesek maguk elvégezni, és ezzel bizonyos mértékig társadalmilag „rehabilitálódnak”. Ez sokkal összetettebb feladat, mint a fiatalabb esetekben, annak ellenére, hogy idős embereknél nem a munkaképes állapot visszaállítása a cél. Nehezíti a helyzetet, hogy az idős embereknél egyidejűleg rendszerint több betegség fordulhat elő. A 20-30 évesek korcsoportjában az esetek 65 százalékában csak egy betegség, 15

Könnyű elképzelni, hogy pl. egy combnyaktörött beteg egészségének a visszaállítását nagymértékben akadályozza, ha a szíve dekompenzált, vagy egy előrehaladt agyi esemény (vérzés, trombózis stb.) következtében féloldali bénulása van, vagy agyérelmeszesedés következtében nem sikerül vele kooperálni. Ugyanígy az amputáltaknak hiába csinálnak művégtagot, ha az előbbi okok valamelyike miatt nehézségekbe ütközik viselésének a megtanulása.

Döntő szempont az idős emberek érzéksejveinek a lehetőség szerinti karbantartása. Ha egy idős betegnél pl. szürke hályog miatt látásromlás következik be, és azt hosszú ideig nem operálják meg, a beteg jóformán nem lát semmit, nem tud olvasni, a külvilággal való kapcsolata tehát romlik. További következmény, hogy pszichés állapota jelentősen rosszabbodik, magába fordul, elidegenedik a világtól, amit szellemi funkcióinak a komoly romlása követ. Az agyi működés „tornáztatásának” hiánya következtében gyorsan fellép a szellemi leépülés. Hasonló a helyzet a hallásromlás esetében is.

Fontos szempont továbbá a meglévő, vagy megmaradt képességek megőrzése, majd lehetőség szerinti fejlesztése. Nagyon fontos a mozgás. Még ma is sokan a gyógyulás egyik feltételének a fekvést tekintik. Pedig a szükségessé meghaladó fekvés szervi elváltozások kialakulását segíti elő. Ilyen a csonttrikulálás, az izomsorvadás, az izületi és izomzsugorodás, a felfekvés okozta sebek, a keringési, hólyag-és bélműködési, a légzési zavarok stb. A helyes állapot tehát: az idős beteget egyetlen perccel sem szabad tovább az ágyban tartani, mint ahogy az feltétlenül szükséges. De felkelésig is gondoskodni kell a légzés-gyakorlatokról és az ágytorna végeztetéséről, amely javítja a keringést, mozgatja az izmokat, izületeket, illetve fokozza a légcserét. Ugyanacsak fontos a szellemi torna bevezetése, tehát valamilyen szellemi tevékenység végeztetése (könyv, rádió, televízió).

Az idős emberek jó egészségi állapotban tartása nemcsak a beteg állapotának a javulását, hanem az egész társadalom érdekét szolgálja.

H. J.

Meghalt Dorogi Imre

Néhány hónapja még — legyűrve a leselekded testi bajokat — energikus mozulatokkal, bővérű indulatossággal s ugyanakkor a látványt színragyogó látomással lényegitve forgatta a festőkést: „Szegedi boszorkányok” című képét formálhatta. „Sistergő-izzó drámai színekkel, megkapó liraisággal... S most búcsúnunk kell Tőle.

Köz hely, mégis igazságot hordozó megállapítás, hogy az 1890-ben, Kisújszálláson született mester volt talán a legszegedibb festő. A régiót példamutatóan emelte gyúrta költői igazságok hirdetésére alkalmassá; sohasem ragadt a provincia saráporába, Ahogyan Vinkler László fogalmazta meg róla: „festészete különleges helyet foglal el az alföldi művészet történetében. Csomópontot képez kétféleképpen

is. Egyrészt a természetelv és képi fogantatású törekvések közt, másrészt az alföldi festészet két tendenciája, az inkább Tiszán-nneni lírai és az inkább Tiszán-túli drámai szemléletmód között.”

A tündökletes tisztai sugárszók, a tisztai bárkák, munkáspárok, kévekető parasztlak, legelésző lovak avatott, látomásos megjelenítójének porhüvelyét vizsgálja az Anyaföld, amelyhez minden idegszállal kötődött, s ragaszkodott. Fáj, nagyon fáj búcsút vennünk Tőle. Csak az vigasztalhat bennünket, hogy időtálló alkotásai révén, alkotó szelleme velünk marad — maradó, szuggesztív, ven atmoszférateremtő kép-közlőményei által. — Emléket kegyelettel, fájdalmas szeretettel őrizzük meg. Dér Endre

Afrikai föld Magyarországon

A Dunántúl északi felén, a Bakony-hegységben tízezerszáma találják a paleontológusok azoknak a százmillió éves élt Ammonites nevű lüszereknél a kemény vázait, amelyeknek rokonai annak idején a mai Afrika parti területein „temetkeztek el”. Ezzel szemben Dél-Dunántúlon, a Mecsekben olyan Ammonitesek vázai kerültek elő, amelyeket a rokonság szála annak idején a messzi északhoz fűztek. Ez azt bizonyítja, hogy a Bakony környéke tulajdonképpen afrikai föld, amely valamikor „áttelepült” a Kárpát-medencébe.

észk-déli iránytól, ez azt bizonyítja, hogy az idők folyamán környezetükkel együtt elmozdultak eredeti helyzetükből. Magyarországon már évek óta folytatják a paleomágneses méréseket, de a munka még eltart egy-két esztendőig. Mindenesetre kilátás van azonban arra, hogy a geofizika viszonylag rövid idő alatt eldöntheti, vajon valóban úgy került-e afrikai föld a Dunántúlra, ahogy az új földtani elmélet alapján feltételezhető.

Úttörők kerámiaműhelye

A 30 éves úttörőmozgalom „születésnap ajándékként” kerámiaégető tanműhelyt kapott a Dózsa György általános iskola úttörőcsapata. Sok éves hagyomány már az iskolában a kerámiaégetés. Eredményeiről sikeres kiállításokon adtak számot. Most az Építőipari Szövetkezet, a megyei KISZ-bizottság, a szülők és az iskolai nevelők-kollektíva közös társadalmi munkája eredményezte az új műhelyt. A kerámia szakkörös tanulók a népi kerámiától az iparművészi munkáig szinte mindent elsajátíthatnak az 50 négyzetméteres, jól felszerelt munkateremben. A szakkör 20 tagjának munkáját az iskolaigazgató, Kecskés Antal vezeti.

Acs S. Sándor felvétele

Emberi alakot is formáznak a szakkörben

Formálódik az agyag az új műhelyben

Egészére sorakoznak a vázák

Megállapodás

Az ellátás és a termelés biztonsága érdekében a kereskedelempolitikai irányelvek kívánatosnak tartják a kereskedelem és az ipar közötti együttműködését. Ennek szellemében kötött a PIÉRT Kereskedelmi Vállalat és a Papíripari Vállalat 1980-ig érvényes együttműködési megállapodást, amelyet pénteken írt alá a két vállalat vezérigazgatója.